

II. BIJDRAGE VAN PAUL STOFFELS

1. Begraafpark Zuylen in Breda

In deel II neemt Paul Stoffels ons mee naar Begraafpark Zuylen in Breda. Op het deel van het begraafpark, dat vroeger **begraafplaats Haagveld** heette en dat het protestantse deel was, zijn zowel de grootouders als een oom en tante van Vincent van Gogh begraven.

1. Vincent Ferdinand Jacob van Gogh (1789-1874) & Elisabeth Huberta Vrijdag (1790-1857)

De familie van Gogh is niet zo Brabants als menig Brabander zou willen, want de grootvader van Vincent, ook Vincent geheten, is geboren in 1789 in 's Gravenhage. In 1811 trouwde hij in Amsterdam met Elisabeth Vrijdag, met wie hij dertien kinderen kreeg.

In 1811 werd hij predikant te Ochten; op 13 juli 1816 werd hij beroepen (benoemd) in Benschop. Al zes jaar daarna, op 26 augustus 1822, werd hij beroepen in de grote Kerk in Breda. Daar bleef hij tot zijn emeritaat in 1853. Hij woonde in Princenhage. Het grote witte huis van de dominee staat er nog steeds.

In de collectie van het van Gogh museum bevinden zich de aanstellingsbrieven van grootvader Vincent als predikant in Benschop en in Breda.

De grootouders van Vincent zijn begraven op de protestantse begraafplaats Haagveld, grenzend aan begraafplaats Zuylen, aan de Haagweg in Breda. De tekst op de eenvoudige stèle luidt: "Hier rust E.H. van Gogh geb. Vrijdag, overleden 9 maart 1857, oud bijna 67 jaar. Haar leven was liefde. En Vincent van Gogh, herder en leeraar, overleden 7 mei 1874, oud ruim 85 jaar".

2. Vincent van Gogh (1820-1888) & Cornelia Carbentus (1829-1913)

Een eindje verder ligt ook nog een oom van Vincent, een oudere broer van zijn vader Theodorus.

Deze is ook alweer Vincent genaamd, maar werd aangeduid als 'oom Cent' door zijn petekind Vincent. Hij was 'kunstkooper' en was getrouwd met Cornelia Carbentus, een zus van Anna (Cornelia) Carbentus, de echtgenote van vader Theodorus van Gogh.

Oom Cent en zijn vrouw Cornelia liggen in een duurder graf met zerk op roef, waarschijnlijk zelfs een grafkelder.

De tekst op zijn zerk luidt: "Hier rust Vincent van Gogh, geboren Benschop 28 maart 1820, overleden te Princenhage 28 juli 1888, die de doodschaduw in morgenstond verandert, Amos 5:8. En zijne echtgenote Cornelia Carbentus geboren te 's Gravenhage 12 juni 1829, overleden te Princenhage 3 mei 1913". (Abusievelijk wordt Cornelia op het verklarende bordje Corenlia genoemd).

3. herinneringsbankje

Op de begraafplaats is ter Vincent, die veelvuldig bij zijn een gezoet granieten bankje van zijn brieven: "Het was een stormachtige avond, gij kunt u denken hoe mooi de weg naar Prinsenhage was met de donkere wolken met hun zilveren randen".

Op de begraafplaats aan de Haagweg wordt zo drie keer steeds een andere Vincent van Gogh vermeld: opa Vincent, oom Vincent en schilder Vincent.

herinnering aan de schilder grootouders op bezoek was, geplaatst met de tekst uit een

2. Etten-Leur: protestants kerkhof

In 2015, dat in Brabant een beetje doorging voor het Vincent van Gogh-jaar, is op vele plaatsen aandacht besteed aan het overlijden van Vincent 125 jaar geleden. Zo ook in Etten-Leur, maar wat heeft deze gemeente nu met Vincent van Gogh te maken? Niet zo veel, maar toch zoveel dat het voor Etten aanleiding was om (zo) in de publiciteit te komen en een graantje mee te pikken van de hype.

Op de website van de van Goghkerk presenteert Etten-

Leur zich zelfs als het dorp, waar Vincent zijn carrière begon: *Etten was het dorp waar Vincent van Gogh zich voor het eerst (in 1881) liet registreren als kunstschilder. Het was een kantelpunt in het leven van de toen 28-jarige Vincent. Het begin van een carrière! Vincent van Goghs periode in Etten valt te beschouwen als een fase waarin Vincent het zaad van zijn latere kunstenaarschap 'zaait'. Dit verhaal is boeiend en kleurrijk vormgegeven in en rond de Van Gogh Kerk in Etten-Leur.*

Midden in het centrum aan de Markt ligt de Nederlands Hervormde Kerk, die nu in gebruik is als raadzaal en expositieruimte. Deze ooit katholieke kerk bleef in 1853 bij het herstel van de kerkelijke hiërarchie in protestantse handen. Naast de kerk staat de kosterswoning en die heet nu het Vincent-van Gogh-huis. De pastorie, waar de familie van Gogh gewoond heeft, is in het begin van de 20^e eeuw afgebroken; in de voorma-

lige tuin staat nu een beeld van Vincent.

In de kerk is de vader van Vincent van Gogh, Theodorus van Gogh, van 1875 tot 1882 dominee geweest. Toen Theodorus als dominee werd aangesteld, was Vincent al 22 jaar oud en verbleef in het buitenland. Na terugkeer in Nederland in 1881 ging hij toch weer bij zijn ouders wonen en ging zich toen pas meer toeleggen op tekenen en schilderen.

Bij de kerk bevond zich vanaf de 13^e eeuw een **kerkhof**, voor het eerst vermeld in 1506. Nadat de kerk tijdens de Reformatie protestants was geworden, werden zowel katholieken als protestanten op het kerkhof begraven tot in 1826 de katholieken een eigen begraafplaats kregen. In de loop van de tijd werden er steeds stukjes kerkhof voor dorpsuitbreiding afgeknabbeld, tot er 1.200 m² over was, toen de gemeente kerk, kosterswoning en kerkhof kocht. In 1997 werd het kerkhof gerestaureerd.

Vader van Gogh begroef 38 mensen op het kerkhof. Hij preekte ook graag op het kerkhof. In 1878 schreef Vincent aan zijn broer Theo:

... en zegt niet Pa zelf ook: "ik spreek nergens liever dan op het kerkhof, want aldaar staan wij allen op gelijken grond, aldaar staan wij niet alleen op gelijken grond, maar aldaar gevoelen wij dat ook altijd." Ook tekende Vincent op het kerkhof in Etten. In mei 1881 schreef hij aan Theo dat hij de olmen op het kerkhof had getekend. Later zou Vincent vaker een kerkhof tekenen, o.a. in Nuenen en Hollandscheveld. Eind 1881 verhuisde Vincent alweer naar Den Haag en ging wonen bij zijn aangetrouwde neef Anton Mauve (die getrouwd was met zijn nicht Jet Carbentus) in diens Haagse atelier.